

MOTYWY POEZJI POZYTYWISTYCZNEJ:
WOLNOŚĆ – DLACZEGO PARADOKSALNA?
PRACA Z TEKSTEM *WOLNY NAJMITA* MARII
KONOPNICKIE

CECYLIA
BIELNIK

SCENARIUSZ LEKCJI

Program nauczania języka polskiego dla szkoły ponadpodstawowej

opracowany w ramach projektu

„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach
Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

WARSZAWA 2019

Redakcja merytoryczna – dr Jolanta Sawicka-Jurek
Recenzja merytoryczna – Bożena Święch
Katarzyna Szczepkowska-Szczeńiak
Agnieszka Ratajczak-Mucharska

Redakcja językowa i korekta – Editio

Projekt graficzny i projekt okładki – Editio

Skład i redakcja techniczna – Editio

Warszawa 2019
Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons – Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Temat zajęć:

Motywy poezji pozytywistycznej: wolność – dlaczego paradoksalna? Praca z tekstem *Wolny najmity* Marii Konopnickiej

Klasa / czas trwania zajęć:

II liceum, II technikum / 90 minut

Cele ogólne:

cel kształcący – poznanie twórczości poetyckiej Marii Konopnickiej, pogłębienie wiedzy z historii Polski, rozwój kompetencji kluczowych;

cel wychowawczy – kształtowanie wrażliwości estetycznej, empatii, postawy szacunku dla uniwersalnych wartości, pozytywnych relacji komunikacyjnych, wzrost samooceny.

Cele szczegółowe (operacyjne):

uczeń **rozwija kompetencje kluczowe:**

kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji – analizuje motyw wolności, rozumie pojęcie paradoksu i oksymoronu, skutecznie, kreatywnie i kulturalnie porozumiewa się w języku ojczystym, wyraża uczucia, tworzy zażalenie, kreatywnie wyraża wartości;

kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się – podejmuje autorefleksję, pracuje indywidualnie i w grupie, zarządza czasem i informacjami;

kompetencje matematyczne – logicznie myśli, wnioskuje;

kompetencje obywatelskie – odpowiedzialnie działa w grupie społecznej;

kompetencje cyfrowe – pracuje z edytorem tekstu, odpowiedzialnie korzysta z zasobów Internetu;

kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej – stosuje język teatru;

kompetencje w zakresie przedsiębiorczości – wykazuje inicjatywę, realizuje plan;

kompetencje techniczne i inżynierskie – bezpiecznie korzysta z urządzeń technicznych, organizuje kreatywną przestrzeń.

Metody/techniki/formy pracy:

indywidualna, grupowa, czytanie ze zrozumieniem, burza mózgów, drama, ćwiczenia w mówieniu i redakcyjne (zażalenie).

Środki dydaktyczne: **ICT** – komputer, projektor, tekst *Wolnego najmity* (cyfrowy, papierowy), tekst dot. uwłaszczenia chłopów; ekran.

Opis przebiegu zajęć:

Lekcja prowadzona w ramach **kreatywnego spotkania z literaturą** pozytywistyczną. Uczniowie pracują z tekstem poetyckiego szkicu („obrazka”) Marii Konopnickiej *Wolny najmity*. Oksymoroniczny tytuł staje się źródłem ich poszukiwań interpretacyjnych. Odkrywają paradoks wolności. Wprowadzają kontekst historyczny. Lekcję kończy drama sytuacyjna (kilka grup) połączona z ćwiczeniem redakcyjnym i odczytaniem powstałego pisma urzędowego. Uczeń wciela się w rolę wolnego najmity szukającego wsparcia. Jedna z grup proponuje pomoc w napisaniu oficjalnego zażalenia na (...) *bezдушny artykuł / Twardej ustawy...*, który spowodował jego trudną sytuację życiową. Sparafrazowane cytaty z tekstu mają stanowić argumenty w *piśmie* (zażaleniu). Nauczyciel motywuje i wspiera. Chwali kreatywność uczniów, a także komunikatywność, poprawność językową i empatię. Stosuje ocenianie kształtujące. Uwzględnia możliwości intelektualne i wkład pracy. W informacji zwrotnej mówi o mocnych stronach.

Komentarz metodyczny:

Projekt lekcji uwzględnia możliwości psychofizyczne ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Uczniowi wycofanemu, zagrożonemu niedostosowaniem społecznym, nauczyciel proponuje funkcję swojego asystenta. Sporządza listę grup i ról (przyjętych przez daną grupę) w dramie. Pochwała przyniesie mu satysfakcję i wzrośnie jego samoocena.

W rolę potrzebującego wsparcia wolnego najmity może wcielić się uczeń (szkolny aktor), gdyż nie będzie onieśmielony tą – nie dla każdego komfortową – sytuacją teatralną. Będzie doskonalić dykcję, gest i ruch sceniczny. W grupie pomagającej napisać zażalenie jest uczeń (uczniowie) uzdolniony humanistycznie, który rozwinie umiejętności redakcyjne. Jeśli klasa pracuje wolniej, można przenieść dramę na kolejną lekcję i rozbudować kontekst historyczny.